

Volg de sporen van de schilder Paul Cézanne in en rond de stad Aix-en-Provence. Zwerf langs de Route des Vins op zoek naar kleine wijnhuizen. Even uitwaaien? Dat doe je aan de fantastische kust van Cassis.

Tekst en foto's Jaap Scholten

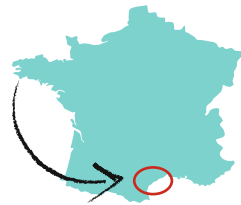

In de sporen van
Cézanne

rond aix-en-provence

Paul Cézanne

Regio Aix-en-Provence kort

Retourvlucht
vanaf
€60

Hoofdgerecht
€15-25

Gem. dagelijkse
maximum-
temperatuur
april/oktober*
17/19 °C

Entree beziens-
waardigheden
€3,50-14

* KLIMAATGEGEVENS VAN KLIMAATINFO.NL

Het trefwoord 'Provence' op de website van een bekende Nederlandse reisboekenwinkel levert zeven pagina's op vol boeken en kaarten; het is een nog aantrekkelijker dan het ander. En op Google gaat het je al helemaal duizelen. Is er nog iets origineels te zeggen over dit deel van Frankrijk? Het antwoord is: ja. Laat je inspireren door de Route Cézanne, de Provençaalse wijnroute en het nationaal park Calanques, en kom tot de conclusie dat zelfs de Provence nog niet helemaal ontdekt is.

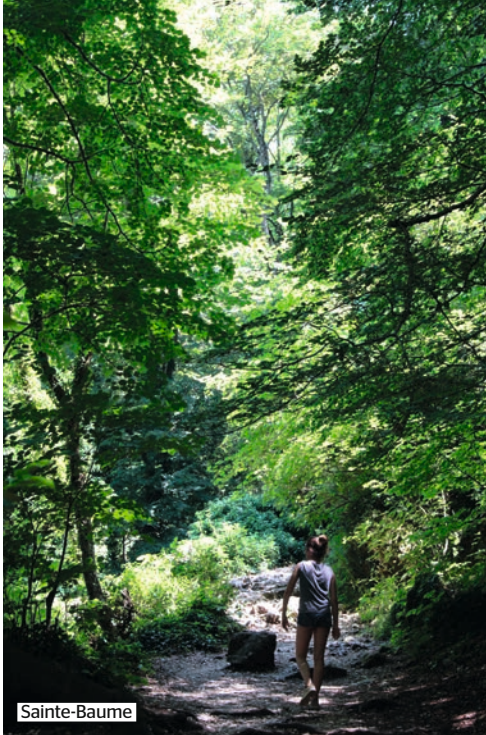
Aix-en-Provence

Stad van pleinen, markten en fonteinen, sfeervol en monumentaal, en op-en-top Provençaals: dat is Aix-en-Provence. Qua allure zal de stad altijd in de schaduw blijven staan van grote broer Marseille, nog geen 40 kilometer verderop. Het oude centrum is opgetrokken uit okerkleurig zandsteen, dat bij avondlicht aandoet als goud. Denk daar oeroude platanen bij, ontelbare cafés en restaurants, terrassen met rotan stoeltjes en een leger accordeonspelers daartussen, en de Aix-avonden kunnen niet meer stuk.

De Cours Mirabeau, met huizen als paleizen, deelt het oude centrum in tweeën. Voor vertier moet je naar de ene kant, voor cultuur naar de andere, want vrijwel alle musea liggen in de chique wijk Mazarin. Begin bij Musée Granet, de oude kunstacademie waar Cézanne zijn eerste lessen kreeg. De collectie is een lange en heel ▶

Zicht op Cassis

Sainte-Baume

De mystieke 11e-eeuwse abdij Silvacane

Markt in Cassis

complete reis door de geschiedenis van de schilderkunst, waarin werk van Rembrandt, Monet, Van Gogh en natuurlijk Cézanne niet ontbreken. In dezelfde straat ligt het Gallifet Art Center, en al houd je niet van moderne kunst: het designterras alleen is al de moeite waard. Het Caumont Centre d'Art vonden wij wat teleurstellend. Gewoon overslaan, tenzij je absoluut de tijdelijke expositie wilt zien. Dan liever naar het Pavillon Vendôme: een juweeltje, en veel minder pretentius.

Cézanne achterna

Aix houdt de herinnering aan Paul Cézanne (1839-1906) levend. De kunstschilder woonde en werkte het grootste deel van zijn leven in zijn geboortestad. Met zijn eigenzinnige stijl werd Cézanne de baanbreker van de nieuwe, 20e-eeuwse stijlen in de schilderkunst. Picasso noemde hem 'de vader van ons allen'. Er gaat een wandelroute door de stad, gemarkeerd door koperen Cézanne-tegeltjes, langs plaatsen die op de een of andere manier met de schilder zijn verbonden. Op zich is het een leuke wandeling, en natuurlijk kom je ook van alles tegen wat niets met de schilder te maken heeft, maar het is veel nostalgie en weinig Cézanne. Veel intiemer is

L'Atelier de Cézanne, het atelier van de schilder, dat net buiten het centrum ligt. De weg ernaartoe is nogal druk en weinig inspirerend, maar eenmaal de poort door komt de rust van een mooie tuin je tegemoet. In het midden staat een geelkleurig Provençaals huis met rode luiken, alles verweerd door de zon en de tijd, en dat zal ook zo blijven, want een opgepoetst atelier zou niet hebben gepast bij de rebelse schilder. Binnen wordt dat nog eens bevestigd. De ruimte is zoals het was: een georganiseerde chaos. Manden, fruitschalen en schedels voor stillevens staan op een lange plank aan de muur. De hoed en de regenjas van de schilder hangen achteloos in een hoek, alsof hij nog iedere dag in- en uitgaat. Het enige moderne is een beeldscherm waarop zijn oneindige oeuvre gestaag voorbijkomt.

Montagne Sainte-Victoire

Onlosmakelijk verbonden met Cézanne is de Montagne de Sainte-Victoire, het massief ten oosten van Aix, met Croix de Provence als markante top. De schilder legde de berg vanuit alle hoeken vast op canvas, en dus heet de route rond het gebergte passend Route Cézanne. Maar er is veel meer te zien dan alleen Cézannes erfenis.

LES CARRIÈRES DE BIBÉMUS

Het bekendste doek dat Cézanne maakte van de Montagne Sainte-Victoire is het panorama vanaf Les Carrières de Bibémus, een oude steengroeve buiten de stad. Je moet overigens wel even naar het Metropolitan in Baltimore om het te zien. Cézanne verbleef soms dagen in Bibémus, waar hij een soort hut had. De okerkleurige rotsen en het mediterrane groen vormden een oneindige bron van inspiratie. Op verschillende plaatsen in de groeve zijn reproducties te zien van scènes die Cézanne precies op die plek schilderde, waaronder *Le rocher rouge*, de rode rots. Er is weinig veranderd door de tijd. Je kunt Bibémus bezoeken, al hebben de gidsen weinig oog voor de niet-Franssprekende toerist. Maar het zicht op de Sainte-Victoire is er niet minder om.

Montagne Sainte-Victoire

Sainte-Victoire staat namelijk in het illustere rijtje van Grands Sites de France, de meest befaamde natuurlandschappen van het land – en dat is niets te veel gezegd. Oeroud is dit fascinerende kalkgebergte, er zijn zelfs sporen van dinosaurïërs te zien uit de tijd dat Sainte-Victoire nog een *jurassic park* was. Zo'n 30 wandelroutes, van lang tot kort en van moeilijk tot makkelijk, brengen je tot bij de meest afgelegen schatten van de natuur, en natuurlijk bij Croix de Provence. Alles staat op een prima kaart die bij het informatiecentrum Maison Sainte-Victoire te koop is. Meer naar het oosten gaan bos en struikgewas vrij plotseling over in wijngaarden. We zijn beland in Puyloubier, een dorp dat beschikt over een opvallend goed restaurant. Je eet er tussen oleanders en druivenranken, en het dagmenu staat op een krijtbord – haute cuisine, welteverstaan. En dat is ook de Provence: altijd verrassend, maar voor inwoners de gewoonste zaak. Ga je via de noordkant terug naar Aix, stop dan even in Vauvenargues, dat – onzichtbaar vanaf de weg – lommerrijk op de noordhelling van Sainte-Victoire ligt. Het dorp is er eentje uit het boekje: een mooi oud gemeentehuis, *la poste*, de bakker, bloembakken in overvloed en een terras met uitzicht op een prachtig *château* – waar iets bijzonders mee is. In alle folders staat uittentreuren dat het niet bezocht kan worden, en op de poort staat *merci de ne pas insister* (niet aandringen a.u.b.). De reden: in de tuin ligt niemand minder dan Pablo Picasso begraven. De schilder kocht het kasteel in 1959 en werkte er een paar jaar. Zijn nazaten zijn nog steeds eigenaar.

De wijnroute

Ten noordoosten van Aix ligt een zacht glooiend wijnbouwgebied dat uitnodigt om op de bonnefooi te worden verkend, zonder haast. Verwacht

niet al te veel culturele hoogtepunten, hoewel Silvacane de moeite van een omweg waard is. De 11e-eeuwse abdij is veel minder bekend dan die van Sénanque, waarschijnlijk vanwege het ontbreken van een lavendelveld voor de kloostermuren. Silvacane moet het doen met een droog grasveldje en een vijver met wat goudvissen en waterlelies. Maar de sfeer is er zoals je van een cisterciënzerabdij verwacht: sober en mystiek, en alles van een eenvoudige schoonheid. Een schilderklas legt de sfeer vast op doek in de schaduw van een eeuwenoude kastanje, ieder op zijn manier. Na Silvacane hebben we wat rondgereden; niet gestuurd door de navigatie, wel door de kaart Route des Vins de Provence, want het wemelt hier van de wijnhuizen. Sommige hebben de ►

Vauvenargues; dorpje op de noordhelling van Sainte-Victoire

HET VREEMDELINGENLEGIOEN

Een paar kilometer buiten Puyloubier loopt een weg dood bij een poort. Erboven staat Institution des Invalides de la Légion Étrangère: invalideninstituut van het Vreemdelingenlegioen. Sinds de jaren 50 worden oorlogsinvaliden van het legioen hier verzorgd. Je kunt gewoon rondkijken. De sfeer is er stil en wat onwettelijk, wat nog eens wordt benadrukt door de eindeloosheid van het omringende landschap. Een aantal hoogbejaarde oud-legionairs zit met een glas wijn te staren over de velden, de gedachten waarschijnlijk bij verre kusten. In het kasteel is een museum met uniformen van het Legioen sinds de oprichting in 1831.

Wijnhuis Clos Sainte Magdeleine

INSIDER

Christine Francia

PR-manager Cassis

'Ik hou van Cassis omdat het geen seizoensgebonden badplaats is. Het hele jaar door zijn er evenementen en is de sfeer levendig en gezellig. En er is altijd een goede gelegenheid voor een koel glas witte Cassis.'

allure van een *château*, andere zijn kleine *domaines*: familiebedrijven met een geringe productie. We stoppen bij Domaine Val de Caire, waar Guillaume Reynier 'in een discrete omgeving, verloren in de heuvels van de Provence,' van cabernet sauvignon en syrah zijn Lou Cantai maakt. Wijnjournalist Robert Parker komt hier niet, maar voor ons scoort de wijn 100 punten. Bovendien is het alles *agriculture biologique* wat hier de klok slaat.

Van Val de Caire gaat de ontdekkingstocht vol verwachting naar het stadje Lambesc, wat in de folders het 'Versailles van de Provence' wordt genoemd. Misschien dat wij de zoektocht iets te snel hebben opgegeven, maar in de verste verte geen Versailles te bekennen.

Cassis en Les Calanques

Inwoners van Aix gaan op warme zomerdagen en masse naar Cassis aan Méditerranée. De badplaats lijkt exclusief Frans. Buitenlandse toeristen rijden liever door naar de Côte d'Azur; misschien ligt Cassis net iets te dicht bij het minder geliefde Marseille. Maar het charmante Cassis doet niets onder voor Saint-Tropez, en de kust is wonderbaarlijk. Die bestaat uit hoge rotsen met diepe inhammen, *calanques* in het Frans, een natuur-schat van de Middellandse Zee en verklaard tot nationaal park. Een hele vloot rondvaartboten

vaart af en aan, en natuurlijk gaan ze allemaal naar de meest fascinerende inham: En Vau, duizelingwekkend steil en met een strandje waar menig strand aan de Côte d'Azur nog een puntje aan kan zuigen. Om er te komen zul je of een kayak moeten huren of twee uurtjes moeten lopen vanaf Cassis, want de rondvaartboot zet je er niet af. Ga op tijd, want na een uur of vier verdwijnt de zon achter de rotsen.

Behalve om de calanques is Cassis bekend om zijn kostelijke witte wijnen met een eigen Appellation d'Origine Contrôlée, het resultaat van een unieke *terroir* van droge kalkgrond, intense zon en een koele zeewind. Bezoek wijnhuis Clos Sainte Magdeleine, dat op een klif aan zee ligt in een setting die doet denken aan de zwoele verhalen van Guy de Maupassant. Een romantische villa, cipressen, oleanders, een tuinman die wat schoffelt, wijngaarden en de eindeloze zee als decor. De rondleiding duurt lang, maar we begrijpen dat de wijnen, blends van verschillende druivensoorten, *très aromatiques* zijn. Proef zelf, want daar doen ze niet moeilijk over. En als de avond invalt: ga lekker eten langs het water, bestel een verse zeebaars en een goede fles Cassis, en geniet simpelweg van *la douce France*. ■

Cassis

GROTTE DE SAINTE-MARIE-MADELEINE

Trek een dagje uit voor het Massif de la Sainte-Baume in het achterland van Cassis. Een weg slingert vervaarlijk door bergen omhoog naar een pelgrimsoord. Een wandeling van een uurtje leidt naar de Grotte de Marie-Madeleine. Volgens de legende is Maria Magdalena, op de vlucht voor hogepriesters en Romeinen, op miraculeuze wijze terechtgekomen in de Provence, om de rest van haar leven door te brengen in deze verscholen grot hoog in de bergen. Het is zowel een heilige als een heel fotogenieke plaats. *Silence s.v.p.*

Van onze redacteur
Jaap Scholten

Onze tips Regio Aix-en-Provence

OVERNACHTEN AIX-EN-PROVENCE

1 Le Jardin de Marie
Midden in de museumwijk Mazarin, en vlak bij de Cours Mirabeau. Achter de wat strakke façade van dit statige huis uit de 18e eeuw gaat een op-en-top verzorgde B&B schuil met een romantisch Provençaalse inrichting, patio en - zoals de naam al doet vermoeden - een tuin. Vanaf €95, +33 615 936 539, jardindemarie.net.

2 La Bastide du Roy René
Voor wie niet alleen Aix, maar ook de omgeving wil verkennen. Gebouwd in 1472 door koning René d'Anjou als een buitenhuis. Het is ook een ziekenhuis geweest, en een fabriek, maar inmiddels is het omgetoverd tot een rustiek complex met prima appartementen. Ieder kwartier gaat er een bus naar het centrum. Je hoort iets van de ringweg. Vanaf €75 per appartement, minimaal twee nachten, +33 442 378 300, aixbastide.com.

Bij PUYLOUBIER 3 Domaine Genty

Een Gite de France, en wat voor eentje: aan de voet van de Montagne Sainte-Victoire, niet heel ver van het dorp Puylobier. Twee goed verzorgde appartementen, die in het hoogseizoen alleen per week worden verhuurd. Met zwembad. €75 per nacht of vanaf €750 per week in het hoogseizoen, +33 442 663 244, domaineenty.com.

Bij ROGNES 4 Mas des Chênes

Romantische en landelijk gelegen chambres d'hôtes (B&B) bij het dorp Rognes, ten noordwesten van Aix. Omgeven door een grote tuin met bos, in het hart van de wijnroute. Er zijn vier mooie kamers en een appartement. Huisgemaakt ontbijt op het terras. Met zwembad. €70-90, +33 442 501 660, masdeschenes.com.

CASSIS
5 Hôtel du Grand Jardin
Er zijn in Cassis veel luxere accommodaties te vinden, maar dit gezellige familiehotel ligt én in hartje centrum én op een rustige plaats. Die 'grote tuin' moet je erbij denken; er is wel een prima ontbijt terras. Goede kamers zonder veel allure, maar met alles erop en eraan. Vanaf €90, + 33 442 017 010, hotelgrandjardin.com.

BESTE REISTIJD
In de Provence kun je eigenlijk het hele jaar prima vertoeven. In het binnenland is het voor- of najaar de beste tijd. Het hoogseizoen is tussen eind juni en half september: het is dan overal in de Provence druk.

VERVOER
• De afstand Utrecht-Aix per auto bedraagt 1185 km. Tol: €56 via Luxemburg.
• Het dichtstbijzijnde vliegveld is Marseille. KLM en Air France vliegen rechtstreeks vanaf Schiphol. Retourtickets vanaf €150, exclusief ruimbagage. Ryanair vliegt vanaf Eindhoven; retour vanaf €60 exclusief bagage.

• Een auto huren in de compacte klasse bij de grotere maatschappijen (Hertz, Avis, Europcar) op het vliegveld van Marseille kost in het hoogseizoen circa €450 per week all-in.

EROPUIT
In Aix: Musée Granet €6,50; Caumont Centre d'Art €14; Atelier de Cézanne €6,50; Pavillon de Vendôme €3,50. Er is een City Pass voor 24, 48 of 72 uur. Abdij Silvacane €7,50. Boottocht langs de Calanques vanaf €16. De meeste wijnhuizen kunnen worden bezocht; wel vaak van tevoren reserveren. De prijzen variëren van €5-10, inclusief wijnproeven.

REISGIDSEN EN KAARTEN
Goede Nederlandstalige reisgidsen zijn de ANWB Ontdek Provence (2015, €17,95), Capitool Provence & Côte d'Azur (2016, €27,99) en De Groene Gids van Michelin (2017,

'Neem de rood-wit gemarkeerde wandelroute naar de Calanque d'En Vau. Maar ga terug via het kustpad dat, net als de zee, azuurblauw gemarkeerd is. Iedere bocht is een nieuwe verrassing van vergezichten en fascinerende landschappen.'

€22,50). Goede wegenkaarten zijn de Michelin 527 Provence-Alpes-Côte d'Azur, en de nog gedetailleerdere 340 Bouches-du-Rhône, Var.

PRIJSNIVEAU
Koffie €1,20-2,50, glas bier €2,50-4, glas wijn vanaf €2,50. Eten in restaurants is aan de prijs, en ook een fles wijn is in Aix of Cassis niet goedkoop. Veel restaurants bieden een prima menu voor €20-34. Voorgerecht €8, hoofdgerecht €15-25, huiswijn €10, fles wijn vanaf €20.

MEER INFORMATIE
In vrijwel alle musea en bezienswaardigheden is informatie in het Engels, soms ook in het Nederlands. Alle grotere plaatsen hebben een VVV-kantoor. Meer informatie op: aixenprovencetourism.com, cezanne-en-provence.com, ot-cassis.com, calanques-parcnational.fr, routedevisnde Provence.com

